

Αγροτική Κοινωνιολογία

Θεματική ενότητα 12: Η οικονομική κρίση & οι αγροτικές περιοχές 3/3

Όνομα καθηγητή: **Χαράλαμπος Κασίμης**

Τμήμα: **Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Στόχος εδώ είναι ο φοιτητής/τρια να ενημερωθεί, στη βάση πρόσφατων ευρημάτων, για τις επιπτώσεις της κρίσης στις αγροτικές περιοχές και τις διαφαινόμενες τάσεις επιστροφής στην υπαίθρο αστικών πληθυσμών. Η έννοια της ‘ανθεκτικότητας’/resilience και της κινητικότητας εισάγονται ως ‘απαντήσεις’ στην κρίση και μια σειρά οικονομικά μεγέθη της γεωργίας και της υπαίθρου επανεξετάζονται.

Λέξεις κλειδιά

- Οικονομική κρίση, κρίση στη γεωργία, ‘ανθεκτικότητα’, επιστροφή στην ύπαιθρο

Νέα ερευνητικά ευρήματα για την επιθυμία 'επιστροφής' 1/5

- Η 'αντίστροφη κινητικότητα' προς την ύπαιθρο έχει στοιχεία τόσο νεωτερικότητας όσο και παράδοσης, ανάγκης ή/και επιλογής: επιστροφή στον τόπο καταγωγής, νέες μέθοδοι οργάνωσης και απασχόλησης, επανακάλυψη παραδοσιακών καλλιεργειών, ανάπτυξη νέων αλλά και μια νέα χωροχρονική κατανομή της διαβίωσης και της απασχόλησης ομάδων του πληθυσμού μεταξύ αγροτικού και αστικού χώρου.

Νέα ερευνητικά ευρήματα για την επιθυμία 'επιστροφής' 2/5

- Οι αλλαγές αυτές δεν είναι μόνο τομεακές αλλά και διατομεακές, δεν είναι μόνο εσωτερικές των αγροτικών περιοχών αλλά και διαπεριφερειακές. Εκφράζουν μίαν επικοινωνία και κινητικότητα γεωγραφική, επαγγελματική και κοινωνική του αστικού και του αγροτικού χώρου.
- Η 'νέα αγροτικότητα' ενισχύεται αλλά αρχίζει να αναβαθμίζεται πλέον σε αυτή και η θέση της γεωργίας.
- Προϋποθέσεις ανάπτυξης δημιουργούνται και η κρίση, πιο έντονη στις αστικές περιοχές, 'κατευθύνει' ένα μέρος του πληθυσμού στην ύπαιθρο.

Νέα ερευνητικά ευρήματα για την επιθυμία 'επιστροφής' 3/5

- Τις παρατηρήσεις αυτές ενισχύει και πρόσφατη έρευνα της Kappa Research σε 1286 άτομα Αθήνας και Θεσσαλονίκης στην οποία εμφανίζεται ένα 68.2% των ερωτηθέντων να έχει σκεφτεί να εγκατασταθεί στην επαρχία.
- Αυτοί είναι (σε ποσοστό 60%) στις ηλικίες μέχρι 40 ετών και 9 στους 10 από αυτούς αναζητούν απασχόληση και μια καλύτερη ποιότητα ζωής στην επαρχία όπου τα 2/3 δηλώνουν ότι έχουν ακίνητη περιουσία που θέλουν να αξιοποιήσουν.

Νέα ερευνητικά ευρήματα για την επιθυμία 'επιστροφής' 4/5

- Ο αγροτικός τομέας ενδιαφέρει μόνο το 1/3 των παραπάνω ενώ τα 2/3 τα ενδιαφέρει άλλος τομέας της οικονομίας.
- Ο τουρισμός, ο πολιτισμός και οι επικοινωνίες είναι οι κύριες άλλες επιλογές τους.
- Επισημαίνεται ότι οι χαμένες θέσεις απασχόλησης του τριτογενή τομέα στις αγροτικές περιοχές μέσα στην κρίση είναι ελάχιστες και ότι πλέον ο πρωτογενής τομέας καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση από πλευράς θέσεων απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές.

Νέα ερευνητικά ευρήματα για την επιθυμία 'επιστροφής' 5/5

- Αυτοί που θέλουν να ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα επιλέγουν κατά κύριο λόγο τη γεωργία (78%) και δευτερευόντως την κτηνοτροφία (15,5%) και η επιλογή είναι κατά προτεραιότητα οι ελιές (47,6%), οι βιολογικές καλλιέργειες (42,7%), τα λαχανικά-κηπευτικά (37%) και τα αρωματικά φυτά (32%).
- Παρά τον επικοινωνιακό βομβαρδισμό εξεζητημένων καλλιεργειών (ιπποφαές, σπιρουλίνα, σπαράγγια, αρωματικά φυτά κοκ), οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι επιλέγουν πιο συμβατικές καλλιέργειες.

Συμπεράσματα 1/3

- Η 'επιστροφή στη γεωργία' δεν είναι μια εύκολη υπόθεση. Τον πρώτο ενθουσιασμό ακολουθούν οι δυσκολίες υλοποίησης του σχεδίου. Το εγχείρημα είναι ευκολότερο για νεώτερους και καλά εκπαιδευμένους.
- Για τους άλλους είναι είτε μια εσωτερική αλλαγή στρατηγικής του αγροτικού νοικοκυριού που συνδυάζεται με ένα νέο καταμερισμό της εργασίας των μελών του εντός και εκτός της εκμετάλλευσης είτε μια επιστροφή αστικού πληθυσμού στην ύπαιθρο αλλά όχι στη γεωργία.

Συμπεράσματα 2/3

- Οι κινήσεις αυτές δεν περιβάλλονται από ένα πλαίσιο πολιτικής και μια στρατηγική για την αγροτική ανάπτυξη.
- Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, που συζητείται σήμερα, θέτει ξανά το ζήτημα της στρατηγικής της αγροτικής ανάπτυξης. Το ΥΑΑΤ υπηρέτησε συχνά τα σχέδια του πελατειακού πολιτικού συστήματος στη γεωργία και απέτυχε να της δώσει προσανατολισμό και να εκσυγχρονίσει τις δομές της. Σήμερα οι προκλήσεις είναι μεγαλύτερες αλλά και ο χρόνος λιγότερος.

Συμπεράσματα 3/3

- Παρ' όλα αυτά οι προοπτικές της ελληνικής γεωργίας είναι ευνοϊκότερες από άλλους κλάδους της οικονομίας.
- Έχει σταθερό δημοσιονομικό πλαίσιο σε εποχή έντονων δημοσιονομικών μεταβολών και ενώ οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης έχουν ήδη εκδηλωθεί, τα δυνητικά οφέλη για την γεωργία εκκρεμούν.
- Η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων και η προώθηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας παραμένουν κομβικής σημασίας προτεραιότητες.

Βιβλιογραφία 1/2

- Alpha Bank (2009). Ο Αγροτικός Τομέας στην Ελλάδα: Επιδοτήσεις και Παροχές Αντί για Αξιοποίηση των Συγκριτικών μας Πλεονεκτημάτων, *Οικονομικό Δελτίο*, Ιούνιος.
- Davoudi S. (2012), Resilience: A Bridging Concept or a Dead End?, *Planning Theory and Practice*, Vol. 13, No. 2, pp. 299-333.
- Κάπα Research (2012), *Επιστροφή στην Ύπαιθρο: Εργασία και Ποιότητα Ζωής*, Πανελλαδική Έρευνα.

Βιβλιογραφία 2/2

- Kasimis C., Papadopoulos A.G. (2013), Rural Transformations and Family Farming In Contemporary Greece, in: Dionisio Ortiz-Miranda, Ana Moragues-Faus, Eladio Arnalte-Alegre (eds) *Agriculture in Mediterranean Europe: Between Old and New Paradigms (Research in Rural Sociology and Development, Volume 19)*, Emerald Group Publishing Limited, pp. 263 – 293
- Κασίμης Χ., Ζωγραφάκης Σ. (2013), Η ύπαιθρος, η γεωργία και η κρίση, *Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική*, Τεύχος 27, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2012, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2013, σελ. 17-31, Παπαζήσης, Αθήνα

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

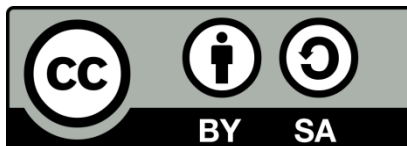
Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Αγροτική Κοινωνιολογία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://mediasrv.aua.gr/eclass/courses/OCDAERD105/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.